

УДК 327:351.746-027.541]:355.353(560)

Острякова В. Г.

кафедра міжнародних відносин,
факультет міжнародних відносин, політології та соціології,
ОНУ імені І. І. Мечникова,
к. 32, Французький бул., 24/26,
м. Одеса, 65058, Україна
E-mail: viktoria2612q@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-7493-2114>
DOI <https://doi.org/10.32782/2707-5206.2024.37.17>

ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКА СТРАТЕГІЯ ТУРЕЧЧИНИ: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВПЛИВ НА БЕЗПЕКУ ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ

Стаття присвячена дослідженню військово-морської стратегії Туреччини в аспекті забезпечення геополітичного впливу на безпекову ситуацію в Чорноморському регіоні. Відзначено, що геополітична ситуація у Чорноморському регіоні постійно змінюється та викликає занепокоєння у різних гравців, які мають інтереси в цьому регіоні. З'ясовано структуру національних інтересів Туреччини у Чорноморському регіоні, яка формує модель регіональної безпеки. Розглянуто еволюцію, цілі та сучасний стан військово-морської стратегії Туреччини в Чорноморському басейні. Обґрунтовані основні детермінанти військово-морської політики Туреччини у Чорноморському регіоні. Проаналізовані моделі регіональної кооперації у сфері військово-морської безпеки в Чорноморському регіоні. Відзначено роль Організації чорноморського економічного співробітництва для безпеки Чорноморського регіону. Охарактеризований Документ причорноморських країн про заходи зміцнення довіри та безпеки у військово-морській області на Чорному морі. Визначені завдання військово-морської групи оперативної взаємодії BLACKSEAFOR. З'ясовано мету створення Чорноморського командного та комунікаційного центру. Розглянуто цілі військово-морської операції «Чорноморська гармонія». Обґрунтоване значення військово-морського флоту Туреччини як інструменту втілення турецької доктрини «Блакитна Батьківщина». Вказується, що у XXI століття військово-морські сили Туреччини відіграють більш активну роль у зовнішній політиці країни. Охарактеризована сучасна структура військово-морського флоту Туреччини. Дослідниками стверджується, що Туреччина буде свої військово-морські сили, які оснащені передовими технологіями, з довгостроковою мобільністю у відкритому морі. Зроблено висновок, що сьогодні військово-морська стратегія Туреччини виступає національним силовим інструментом, який допомагає забезпечити безпеку в Чорноморському регіоні.

Ключові слова: військово-морська стратегія, Туреччина, Чорноморський регіон, геополітика, безпека, регіональна співпраця, військово-морські сили.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У XXI столітті військово-морська стратегія відіграє важливу роль не лише у забезпеченні національної безпеки Туреччини, а й у реалізації національних інтересів шляхом демонстрації військової морської сили, підтримки миру, виконання гуманітарної допомоги та пошуково-рятувальних операцій. Військово-морська стратегія становить важливу частину зовнішньої політики Туреччини, а також виступає інструментом як жорсткої, так і м'якої сили, який робить значний внесок у конкурентоспроможність Туреччини в глобальній політиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Військово-морську стратегію Туреччини та її вплив на архітектуру політичних відносин в Чорноморському регіоні досліджували значна кількість як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Так, Москалик Д. (Moskalyk, 2021) розглянув військово-морські сили Туреччини з точки зору інструменту впровадження турецької зовнішньої політики. Седляр Ю. (Sedlyar, 2018) проаналізувала безпекову політику Туреччини у Чорноморському регіоні у постбіполярну добу. Вчені Центру Разумкова (2011) обґрунтували напрями зміцнення безпеки в Чорноморському регіоні та перспективи турецько-українського співробітництва. Черник П. та А. Шумка (Chernyk & Shumka, 2012) описали Чорноморський регіон як зону стратегічного домінування. Екер К. та Г. Бахтіяр (Eker & Bahtiyar, 2019) проаналізували особливості фінансування процесу створення військово-морського флоту в період Атаатюрка. Сивіс Е. (Sivis, 2019) розглянув Чорноморський регіон у контексті регіоналізму в період після холодної війни. Туцак Е. (Tutak, 2023) дослідив посилення впливу турецьких військово-морських сил у зовнішній політиці в 100-річчя республіки. Йилмаз С. (Yilmaz, 2007) описав зміну балансу в Чорному морі та Туреччині.

Методологічною основою дослідження став комплексний підхід. Дослідження охоплює широкий спектр аспектів, включаючи аналіз геополітичної ситуації в Чорноморському регіоні, структуру національних інтересів Туреччини, еволюцію та цілі її військово-морської стратегії, а також взаємодію з регіональними безпековими ініціативами. Автори спирається на аналіз політичних та військових аспектів. Дослідження включає аналіз військово-морської політики Туреччини та її вплив на регіональну безпеку, а також роль Організації чорноморського економічного співробітництва. Текст спирається на історичний та порівняльний аналіз. Дослідження розглядає історичну еволюцію та сучасний стан військово-морської стратегії Туреччини, що дозволяє зрозуміти динаміку змін у її підходах та тактиці. Автором використано дескриптивний аналіз для опису військово-технічного розвитку Туреччини. Окрема увага приділяється військово-технічним аспектам, включаючи оснащення флоту Туреччини передовими технологіями та їх вплив на довгострокову мобільність флоту. Спеціальні методи синтезу інформації з різних джерел інформації, включаючи офіційні документи (наприклад, Документ причорноморських країн про заходи зміцнення довіри), дозволити аналіз діяльності військово-морських груп та операцій.

Метод наукової абстракції та узагальнення дозволив зробити автору висновки про роль військово-морської стратегії Туреччини у забезпеченні безпеки в Чорноморському регіоні. Отже, дослідження має багатовимірний характер, включаючи політичний, історичний, військово-технічний аналіз, а також розгляд міжнародних і регіональних безпекових ініціатив.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасному науковому політологічному дискурсі військово-морська стратегія Туреччини, як правило, не пов'язана із зовнішньою політикою країни. Ця ситуація свідчить про те, що військові місії та місії військово-морських сил Туреччини в рамках жорсткої сили взяли на себе свої дипломатичні обов'язки в мирний час. Однак військово-морська стратегія Туреччини також включає елементи м'якої сили, такі як присутність прапору, гуманітарна допомога, пошуково-рятувальна діяльність. У цьому відношенні вона може вплинути на інші держави, забезпечуючи важливе національне джерело сили для зовнішньої політики Туреччини.

При цьому аспект реалізації військово-морської стратегії Туреччини відносно забезпечення безпеки у Чорноморському регіоні часто залишається поза увагою експертів та аналітиків.

Формулювання цілей статті. Основними цілями статті є дослідження концептуальних засад, еволюції та сучасного стану військово-морської стратегії Туреччини, а також геополітичного впливу військово-морської стратегії Туреччини на безпекову ситуацію в Чорноморському регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження. З географічної точки зору Чорноморський регіон являє собою територію, до якої входять: прибережні держави Чорного моря – Туреччина, Болгарія, Румунія, Україна, Грузія та РФ; Молдова, яка не має прямого виходу до Чорного моря, але з'єднана з ним річковим шляхом; Вірменія та Азербайджан, які використовуються для транспортування каспійських енергоресурсів на Захід і знаходяться в коридорі, що сполучає Азію з Європою (Yılmaz, 2007, p. 46).

Слід зазначити, що Чорноморський регіон надає можливості співпраці між країнами в таких сферах, як зовнішня торгівля, транспорт, економіка, енергетика, навколишнє середовище та соціально-економічний розвиток. Крім того, унікальне географічне розташування між Європою, Центральною Азією та Близьким Сходом робить Чорноморський регіон стратегічно важливим не лише для чорноморських держав, але й для різних гравців, які мають інтереси в цьому регіоні (Sivis, 2019, p. 566).

У 1992 році було створено Організацію чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) зі штаб-квартирою в Стамбулі з метою зосередження країн-учасниць на взаємовигідних ініціативах і таких сферах співпраці, як безпека, економіка, стабільність, мир і процвітання. Членство в організації не обмежувалося лише країнами, що межують з Чорним морем, а також включало країни ширшого регіону. У цьому контексті ОЧЕС складається з дванадцяти держав-членів, три з яких є членами Європейського Союзу: Албанія, Вірменія, Азербайджан, Болгарія, Грузія, Греція, Молдова, Румунія, РФ, Сербія, Туреччина та Україна. ОЧЕС розташований на двох континентах із загальним населенням 335 мільйонів людей та складається з країн, що межують з Чорним морем, держав на Балканах і на Кавказі. Це робить дану організацію найбільшим транспортним та енергетичним коридором у Європі.

Хоча за роки існування ОЧЕС Чорноморський регіон не був повністю інституціалізований з точки зору регіональної інтеграції та глибокої співпраці між країнами-членами, сьогодні важливість Чорноморського регіону безсумнівна. Домінування двох регіональних держав (Туреччина та РФ), їхня зацікавленість перетворити цю можливість на отримання регіонального суверенітету, безперервна політична напруженість між РФ та іншими державами-членами ОЧЕС, війна розв'язана РФ в Україні, а також позиція Туреччини щодо проток за Конвенцію Монтре ще більше ускладнюють безпекову ситуацію в Чорноморському регіоні. У зв'язку з цим, Туреччина задля забезпечення безпеки в Чорноморському регіоні постійно використовує та розвиває свою військово-морську стратегію відповідно до геополітичних та регіональних умов, що постійно змінюються.

У цьому контексті слід відзначити, що ще з самого початку утворення Турецької Республіки (29 жовтня 1923 року) її засновник Газі Мустафа Кемаль Ататюрк виступав з ініціативами щодо відновлення та зміцнення турецьких військово-

морських сил. Атаюрк завжди підкреслював, що Турецька Республіка, яка оточена морями з трьох боків, повинна мати сильну структуру військово-морських сил, і визнавав важливість досконалого і боездатного військово-морського флоту для забезпечення безпеки в Чорноморському регіоні. У період правління Атаюрка значні фінансові ресурси було спрямовано на зміцнення військово-морської інфраструктури. Хоча здебільшого військово-морський інвентар постачався шляхом імпорту, з іншого боку, робилися спроби здійснити будівництво військових кораблів власними силами, і навіть ремонт іноземних кораблів почали здійснювати на національних верфях (Eker & Bahtiyar, 2019, p. 23).

Військово-морська стратегія Атаюрка включала не тільки зміцнення військово-морського флоту, але й створення загальної морської обізнаності в комерційному, культурному та дипломатичному контекстах. Турецька військово-морська стратегія, яка започаткувалася Атаюрком від заснування республіки й дотримувалася аж до XXI століття, загалом базується на чотирьох стратегічних цілях: по-перше, це зобов'язання Туреччини, як півострівної держави, отримати владу на морі; по-друге – підготовка кваліфікованого морського персоналу; по-третє – загальна обізнаність турецької нації про море; по-четверте – створення глобальної морської держави з національними елементами. Військово-морські сили Туреччини, які виконують свою місію для досягнення цих чотирьох головних цілей, з початку 2000-х років почали служити реалізації національних інтересів активніше та більш ефективно.

У той час як зміни в геополітичному та стратегічному балансі на глобальному та регіональному рівнях у XX столітті викликають багатоглибкі загрози у сфері безпеки, особливо в Чорноморському регіоні, подолання цих загроз та захист національних інтересів вимагає військово-морської сили, підкріпленої комплексною політикою. Крім того, під впливом технологічного розвитку та глобалізації обсяг переваг, які держави отримують від морських просторів, розширився, таким чином моря стали найбільш критичною зоною влади у XXI столітті (Tutak, 2023, p. 116).

У зв'язку з цим, командування військово-морських сил Туреччини, які адаптуються до глобальних подій, перераховує, чому морські райони такі важливі для Турецької Республіки:

1) вважається, що загрози інтересам і безпеці країни, швидше за все, виходять з моря;

2) моря мають важливе значення для постачання та розподілу енергії для Туреччини, яка залежить від іноземних джерел постачання енергії та має потреби в енергії що зростають;

3) як і в усьому світі, зовнішня торгівля Туреччини в основному здійснюється морем;

4) з розвитком економіки Туреччини збільшуються іноземні інвестиції та виникає необхідність захисту прав у цих сферах;

5) морська юрисдикція Туреччини містить багаті природні ресурси, гарантовані міжнародним правом для держави та майбутніх поколінь (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 2023).

Очевидно, що завдяки винятковій військово-морській могутності та взаємодії з НАТО, Туреччина здатна захистити себе від ймовірних військових, а також асиметричних загроз та ризиків у Чорноморському регіоні. Однак без відсутності

взаємодії з чорноморськими державами – не членами НАТО, політична стабільність та військова безпека Чорноморського регіону постбіполярної доби неможлива. Очевидна перевага турецьких ВМС у Чорному морі здатне викликати підозрілість інших регіональних держав щодо намірів та цілей Анкари. У зв'язку з цим Туреччиною розроблена збалансована військово-морська стратегія, яка спрямована на регіональну кооперацію з іншими причорноморськими державами у сфері військово-морської безпеки.

Прагнення Туреччини до рівно векторних стосунків як з НАТО, так і з чорноморськими державами, продиктувало ініціювання та участь Туреччини у кількох моделях співробітництва між країнами Чорноморського регіону, що певною мірою сприяло зростанню довіри між прибережними державами.

Одним із перших кроків на шляху до встановлення тісної кооперації у сфері військово-морської безпеки країн Чорноморського регіону було ухвалення у 2002 році в Києві главами зовнішньополітичних відомств Болгарії, Грузії, Румунії, РФ, Туреччини та України «Документа про заходи зміцнення довіри та безпеки у військово-морській області на Чорному морі» (Центр Разумкова, 2011, с. 52). Згідно з Документом держави-учасниці мали обмінюватися інформацією про сукупну кількість бойових надводних кораблів водотоннажністю з повним завантаженням 400 тонн і більше, підводних човнів водотоннажністю в зануреному стані 50 тонн і більше, десантних кораблів та затвердженої чисельності особового складу мирного часу, що знаходиться у районі застосування. У рамках цієї ініціативи проводився обмін візитами між військово-морськими експертами та офіцерами всіх рівнів, здійснювалися контакти між відповідними військово-морськими установами, надавалися запрошення кораблям до портів або до військово-морських баз, реалізовувалися програми обміну для офіцерів військово-морських сил та мічманського складу, проводилися щорічні військово-морські навчання довіри.

Іншим важливим кроком у сфері військово-морської кооперації, зробленим з ініціативи Туреччини, було створення у 2001 році в м. Гельджюк військово-морської групи оперативної взаємодії BLACKSEAFOR (Black Sea Naval Cooperation Task Group) у складі 6 прибережних держав – Туреччини, України, Болгарії, Румунії Грузії та РФ. Серед основних завдань BLACKSEAFOR були визначені: пошуково-рятувальні та гуманітарні операції, морське розмінування, екологічний моніторинг, спільні навчання, візити доброї волі, які сприяють зростанню взаємної довіри та підвищенню навичок взаємодії сил військово-морських флотів причорноморських держав. Як підкреслюється в науковій літературі, «активізація спільної Чорноморської групи військово-морського співробітництва BLACKSEAFOR розглядалася в перспективі як морський компонент багатонаціональних миротворчих сил у Чорному морі» (Sedlyar, 2018, с. 70).

В рамках військово-морської стратегії Туреччини у 2003 році з її ініціативи у болгарському місті Бургас було створено Чорноморський командний та комунікаційний центр (Black Sea Regional..., 2024) для забезпечення координації та сприяння обміну інформацією між силами берегової охорони прибережних держав Чорноморського регіону. Центр забезпечує прямий контакт та зв'язок між силами берегової охорони та прикордонної поліції Чорноморських держав, інтегруючи обмін інформацією на національному та регіональному рівнях.

Ще одна регіональна ініціатива Туреччини – це реалізація з 2004 року турецькими ВМС військово-морської операції «Чорноморська гармонія» (Black Sea

Harmony Operation, 2024), яка спочатку проводилася за погодженням з НАТО. Головна її мета – забезпечення контролю за судноплавними шляхами, отримання повних і перевірених даних про пересування суден у Чорноморському регіоні (Chernyk & Shumka, 2012, с. 120).

При цьому ініціатива «Чорноморська гармонія» не передбачає силових заходів щодо підозрюваного судна у відкритому морі, проте дозволяє проводити висадку на борт судна та його огляд зі згоди капітана та держави прапора. Операція «Чорноморська гармонія» покликана стати свого роду лабораторією з відпрацювання порядку функціонування механізмів BLACKSEAFOR для протидії асиметричним загрозам. В рамках цієї операції (на відміну від BLACKSEAFOR) ВМС країн-учасниць залишаються під національним командуванням, а Постійний координаційний центр операції (Operation's Permanent Coordination Center) розташований у турецькому місті Ереглі.

Поєднання BLACKSEAFOR та «Чорноморської гармонії», як вважають експерти, дозволяє Туреччині домінувати у сфері військово-морської безпеки у Чорноморському регіоні, враховуючи обмежену військово-морську міць інших прибережних країн Чорноморського регіону. Однак варто відзначити, що військово-морське домінування Туреччини в Чорноморському регіоні досягається завдяки переважанню військово-морського потенціалу цієї держави, а BLACKSEAFOR та «Чорноморська гармонія» є інструментами, які швидше компенсують цю перевагу. На думку експертів, BLACKSEAFOR та «Чорноморська гармонія» мають стати «інструментами, що пов'язують інтереси НАТО з тими прибережними державами, які зацікавлені у вступі до євроатлантичної системи безпеки» (Erdogan, 2007).

Структурні, технологічні та стратегічні розробки, які наявні у військово-морських силах Туреччини станом на 2023 рік (на 100-річчя заснування Турецької Республіки), призвели до появи військово-морського флоту, який впливає на зовнішньополітичні події, а не флоту, на який впливають події у зовнішній політиці. В XXI столітті військово-морський флот Туреччини, зміцненими національними ресурсами, здатен діяти в глобальному масштабі. В результаті модернізації своїх військово-морських сил Туреччина, яка з трьох сторін оточена морями, зуміла досягти необхідної потужності для захисту своїх національних інтересів.

Зараз керівництво Туреччини наголошує на необхідності мати військово-морські сили достатньої якості та кількості для присутності в морських юрисдикціях під назвою «Блакитна батьківщина» (усі національні та міжнародні моря, де існують національні права та інтереси). Вперше доктрину «Блакитна Батьківщина» озвучив у 2006 році Дж. Гюрденіз, який на той момент був начальником штабу військово-морських сил Туреччини. У 2010 році цю концепцію більш докладно описав Ц. Яйчи, колишній начальник відділення планування штабу військово-морського флоту Туреччини у своїй книзі «Загальне морське право». Сьогодні доктрина «Блакитна Батьківщина», постульована Р. Ердоганом і владною партією Туреччини, виступає одним із важливих векторів зовнішніх відносин Турецької Республіки.

При цьому військово-морському флоту відводиться ключове значення як інструменту втілення турецької доктрини «Блакитна Батьківщина». Слід підкреслити, що Туреччина створила власний військово-морський флот, маючи при цьому менш потужний промисловий та економічний потенціал, ніж передові

морські країни. Використання іноземних технологій та суднобудівної промисловості, співпраця з іноземними корпораціями та розвиток власного військово-промислового комплексу дозволили Туреччині створити військово-морський флот що налічує 150 кораблів. З них основну ударну силу представляють 16 фрегатів, 12 субмарин та 10 корветів. Військово-морські сили Туреччини налічують й 112 допоміжних кораблів. Важливим елементом турецького військово-морського флоту є його підводні сили, що включають 12 дизель-електричних багатоцільових підводних човнів німецького проектування, оснащених торпедними апаратами та протикорабельними ракетами. Продовжуючи курс на автономізацію військово-морського комплексу держави, в Туреччині тривають роботи над проектами субмарини, розвідувального корабля, десантно-штурмового човна, безпілотного човна. Також Туреччина активно займається розробкою власних систем морських озброєнь, які мають замінити закордонні зразки на нових судах (Moskalyk, 2021, с. 101).

Отже, можна стверджувати, що військово-морська потужність Туреччини, сучасні військово-морські сили та оборонна промисловість, яка зростає, забезпечують значну стратегічну перевагу в зовнішній політиці країни.

Висновки дослідження та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Збереження безпеки та стабільності у Чорноморському регіоні є пріоритетним питанням для Туреччини. У зв'язку з цим, військово-морська стратегія Туреччини – це національний силовий інструмент, який допомагає забезпечити безпеку в Чорноморському регіоні. При цьому військово-морська стратегія Туреччини виступає як жорсткою, так і м'якою силою в Чорноморському регіоні. На даний час військово-морські сили Туреччини представляють собою один із сучасних і ефективних національних силових інструментів впливу на безпекову ситуацію в Чорноморському басейні завдяки своїх могутності та потужності порівняно з іншими причорноморськими країнами. Військово-морська стратегія Туреччини захищає зону стратегічних інтересів Туреччини навколо її узбережжя, і в майбутньому цей інструмент буде значно підсилений, що збільшить позиції Туреччини в Чорноморському регіоні та сприятиме успіхам її зовнішньополітичних операцій. Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є вивчення того, як розв'язана війна РФ в Україні 2022–2024 років вплинула на військово-морську стратегію Туреччини в Чорноморському регіоні.

References [Список використаної літератури]

- Chernyk, P., & Shumka, A. (2012). The Black Sea region as a zone of strategic dominance. *Bulletin of Lviv University*, 31, 118–132 [in Ukrainian]. [Черник П., Шумка А. Чорноморський регіон як зона стратегічного домінування. *Вісник Львівського університету*. 2012. Vol. 31. P. 118–132].
- Eker, K., & Bahtiyar, G. (2019). Financing of the navy creation process during the Atatürk period. *From Blue Homeland to Open Seas Magazine*, 1(3), 16–23 [in Turkish]. [Eker K., Bahtiyar G. Atatürk döneminde donanma oluşturma sürecinin finansmanı. *Mavi Vatan'dan Açık Denizlere Dergisi*. 2019. Vol. 1, Is. 3. P. 16–23].
- Erdogan, I. (2007). The Black Sea region and Ukraine's place in it. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/article/svitovi-dyskusiyi/chornomorskyu-rehion-i-mistse-v-nomu-ukrayiny> [in Ukrainian]. [Ердоган І. Чорноморський регіон і місце в ньому України. 200. URL: <https://day.kyiv.ua/article/svitovi-dyskusiyi/chornomorskyu-rehion-i-mistse-v-nomu-ukrayiny> (дата звернення: 25.01.2024)].
- Moskalyk, D.D. (2021). The «Blue Motherland» doctrine and the Turkish naval forces as a tool for the implementation of Turkish foreign policy. *Politicus*, 4, 99–104 [in Ukrainian]. [Москалик Д. Д. Доктрина «Блакитна Батьківщина» та військово-морські сили Туреччини як інструмент впровадження турецької зовнішньої політики. *Політикус*. 2021. Vol. 4. P. 99–104].

- Naval Forces Command (2023). Principles and priorities. Retrieved from <https://www.dzkk.tsk.tr/Arge/icerik/ilke-ve-onceliler> [in Turkish]. [Deniz Kuvvetleri Komutanlığı. İlke ve öncelikler. 2023 URL: <https://www.dzkk.tsk.tr/Arge/icerik/ilke-ve-oncelikler> (дата звернення: 08.01.2024)].
- Razumkov Center (2011). Strengthening security in the Black Sea region and the prospects of Turkish-Ukrainian cooperation. Kyiv, Zapovit, 92 [in Ukrainian]. [Центр Разумкова. Зміцнення безпеки в Чорноморському регіоні і перспективи турецько-українського співробітництва. Київ: Заповіт, 2011, 92 с.].
- Sedlyar Yu. (2018). Security policy of Turkey in the Black Sea region in the post-bipolar era. *Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlynskyi*, 2, 69–74 [in Ukrainian]. [Седляр Ю. Безпекова політика Туреччини у Чорноморському регіоні у постбіполярну добу. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2018. Vol. 2. P. 69–74].
- Sivis, E. (2019). Black Sea Region within the context of regionalism: foreign policy dynamics in the post-cold war period. *Ömer Halisdemir University Faculty of Economics and Administrative Sciences Journal*, 12(4), 563–577 [in Turkish]. [Sivis E. Bölgeselcilik Kavramı Işığında Karadeniz Bölgesi: Soğuk Savaş Sonrası Dış Politika Dinamikleri. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2019. Vol. 12, Is. 4. P. 563–577].
- Tutak, E. (2023). The Increasing Influence of the Turkish Naval Forces in Foreign Policy in the 100th Anniversary of the Republic. *Süleyman Demirel University Visionary Magazine*, 14, 108–126 [in Turkish]. [Tutak E. Cumhuriyetin 100. Yılında Türk Deniz Kuvvetleri'nin Dış Politikada Artan Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 2023. Vol. 14. P. 108–126].
- Yılmaz, S. (2007). Changing Balances in the Black Sea and Türkiye. *Black Sea Research*, 15, 45–66 [in Turkish]. [Yılmaz S. Kardeniz'de Değişen Dengeler ve Türkiye. *Karadeniz Araştırmaları*. 2007. Vol. 15. P. 45–66].

Стаття надійшла до редакції 24.01.2024

Ostriakova V. G.

Department of International Relations
Odessa I. I. Mechnikov National University
r. 32, French blvd, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine

MILITARY AND NAVAL STRATEGY OF TÜRKİYE: GEOPOLITICAL IMPACT ON THE SECURITY OF THE BLACK SEA REGION

Summary

The article is devoted to the study of Türkiye's naval strategy in the aspect of ensuring geopolitical influence on the security situation in the Black Sea region. It was noted that the geopolitical situation in the Black Sea region is constantly changing and causes concern among various players who have interests in this region. The structure of Türkiye's national interests in the Black Sea region, which forms a model of regional security, is clarified. The evolution, goals and current state of Türkiye's naval strategy in the Black Sea basin are considered. The main determinants of Türkiye's naval policy in the Black Sea region are substantiated. Analyzed models of regional cooperation in the field of naval security in the Black Sea region. The role of the Black Sea Economic Cooperation Organization for the security of the Black Sea region was noted. Characterized Document of the Black Sea countries on measures to strengthen trust and security in the naval region on the Black Sea. The tasks of the BLACKSEAFOR naval operational interaction group have been defined. The purpose of the creation of the Black Sea Command and Communication Center has been clarified. The objectives of the naval operation "Black Sea Harmony" were considered. The justified importance of the Turkish Navy as a tool for implementing the Turkish doctrine «Blue Motherland». It is indicated that in the 21st century, the Turkish Navy plays a more active role in the country's foreign policy. The modern structure of the Turkish Navy is characterized. The author claims that Türkiye is building its naval forces, which are equipped with advanced technologies, with long-term mobility in the open sea. It was concluded that today Türkiye's naval strategy acts as a national power tool that helps ensure security in the Black Sea region.

Key words: naval strategy, Türkiye, Black Sea region, geopolitics, security, regional cooperation, naval forces.